

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 1790
Tarih : 31.08.2023

4179

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Mehmet Nuri ERSOY** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İktüzüğün 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Basına ve kamuoyuna yansıyan haberlere göre 2015 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından "Dünya Kültür Mirası" listesine eklenen Diyarbakır Hevsel Bahçeleri ve Diyarbakır surlarının "Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesi"ne alınmasının hazırlıkları yapılıyor. Henüz taslak olan kararın 9 Eylül'de Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da yapılacak Kültürel Miras Merkezi toplantısında kesinleşmesinin beklendiği iddia edilmektedir. Eski Diyarbakır Müze Müdürü ve eski Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Alan Başkanı Nevin Soyukaya sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada UNESCO'nun kararını, "Üzgünüm! Bunca yıkım, bunca tahribattan sonra olacağı buydu. Planlı ve sistematik bir şekilde yok edildi Suriçi. UNESCO, dünya mirası Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj Alanını, Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesi'ne almaya karar verdi" sözleriyle duyurdu.

Soyukaya basına verdiği demeçte, 2015 yılında yaşanan çatışmalar ve sonrasında başlayan yıkımla, Suriçi'nde önce 6, daha sonra Alipaşa ve Lalebey mahallelerinin de dahil edilerek 8 mahallenin yerle bir edildiğini, Suriçi'nin yüzde 47'sinin yıkılıp araziye dönüştürüldüğünü, ardından Koruma Amaçlı İmar Planına aykırı uygulamalarla tarihi kentin yüzyıllardır süre gelen plan örgüsünün yok edildiğini ve özgün dokuyla hiçbir şekilde uyumlayan kimliksiz yeni yapılar inşa edilerek mekanın ticari alana dönüştürüldüğünü belirtti. Soyukaya ayrıca Hevsel Bahçeleri ve Dicle Vadisi'nde nehir ıslahı bahanesiyle alanın doğal bütünlüğünü ve özgünlüğünü bozan yeni düzenlemelere gidildiğini, endüstriyel üretim başlatıldığını ve bu üretimden elde edilen ürünlerin taşınabilmesi için Hevsel Bahçeleri'ndeki patika yolların caddelere dönüştürüldüğünü ve tüm bunların sonucunda Hevsel'in ve Dicle Vadisi'nin ekosisteminin tahrip edildiğine dikkat çekti. Yine Soyukaya basın emekçilerine verdiği demeçte Dicle'nin kıyı şeridi boyunca ve özellikle Ongözlü Köprü çerçevesinde kaçak işyerleri ilan alanın yoğun yapılaşmaya açıldığını, Dünya Mirası Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj alanının, alan başkanın Ankara'da Kültür Bakanlığı'nda çalışan bir memur olduğunu, özellikle kayyımın atanmasıyla birlikte Alan Yönetim Planı'nın hiçbir şekilde uygulanmadığını, Danışma Kurulu, Yürütme Kurulu gibi yerel katılımcı yönetimi sağlayan

kurulların fiili olarak lağvedildiğini ve UNESCO ile yerelin bağının kesildiğini ifade etti. Son olarak Kasım 2022'de UNESCO Reaktif Misyon heyetinin gelerek alanda incelemelerde bulunduğunu ve tüm bu sorunlar nedeniyle bu kararı alma noktasına geldiği belirtilmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan Diyarbakır surları ve Hevsel Bahçeleri'nin, "Tehlike Altındaki Dünya Mirası Listesi"ne alınmasının hazırlıkları yapıldığı iddiaları doğru mudur? Bakanlık olarak bu iddialara ilişkin kamuoyunu aydınlatacak bir açıklama yapacak mısınız?
- 2- Diyarbakır surları ve Hevsel Bahçeleri'nin Dünya Miras Listesi'nden, Risk Altındaki Miras Listesi'ne taşınmasına neden olan tahribatların/uygulamaların araştırılması için bakanlık olarak bir soruşturma başlatacak mısınız?
- 3- Yerel aktörlerle, gerçek bir katılımçılık modeliyle, ulusal ve uluslararası iş birlikleri yaparak Diyarbakır surları ve Hevsel Bahçelerinin Dünya Miras Listesi'nde kalması için acil bir eylem planı çıkaracak mısınız?
- 4- Yerel aktörlerin ve kurumları gerçek bir katılımçılık modeli geliştirebilmesinin önündeki en büyük engel olan kayyım uygulamasının sonlandırılması için Bakanlık olarak bir girişiminiz olacak mıdır?
- 5- Hevsel Bahçeleri ve Diyarbakır Surları'nda yapılan çalışmaların Kültürel Miras Etki Değerlendirme raporları alınmadan yapıldığı doğru mudur?
- 6- Diyarbakır surları ve Hevsel Bahçeleri'nin Dünya Miras Listesi'nden, Risk Altındaki Miras Listesi'ne taşınmasına neden olan tahribatların/uygulamaların araştırılması için bakanlık olarak bir soruşturma başlatacak mısınız?
- 7- Bakanlığınız ve bakanlığınıza bağlı birimlerce 2015 yılından itibaren Hevsel Bahçeleri, Diyarbakır surları, Dicle Nehri ve çevresindeki alanda yürüttüğü faaliyetler nelerdir? Bu faaliyetler tarihi yapılar ve mekanların özgünlüğü ve kimliğini koruyarak mı yapılmaktadır?
- 8- Dünya Mirası Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzaj alanının, alan başkanlığına neden Ankara'da çalışan bir memur atanmıştır? Kentin tarihi dokusuna, kimliğine ve kültürüne hakim bir kişi neden bu göreve layık görülmemektedir?
- 9- Alan yönetim planına neden uyulmamaktadır? UNESCO'nun tüm uyarılarına rağmen Türkiye devleti neden verdiği taahhütleri yerine getirmemektedir? UNESCO'yle olan iletişimi düzeltmek noktasında ne yapıyorsunuz?
- 10- Hevsel Bahçeleri'nin de dahil olduğu alanı kaplayan ve devam eden projeleri bir an önce durdurmak için bir çalışmanız var mı?
- 11- Dicle Nehri kıyısındaki yapılaşmayı önlemek adına kıyı şeridini koruma statüsüne alacak mısınız?